

Abonnement pour un an

300 piastres

Edition spéciale 500 ptrs.

Adresse:

"IDJTIHAD," Constantinople

Téléph. St. 865

XXII ème ANNÉE

1927 , 1 Janvier No219

اجتہاد

IDJTIHAD

علمی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آبونمان : سنہ لکی [۲۴ نسخہ]

تورکیا ایچون ۲ ، خارج ایچون

۳ ، اعلا کاغذلیسی ۵ لیرادر .

ادارہ خانہ سی :

جغال اوغلندہ « اجتہاد ٹھوی »

تلفون : استانبول ۸۶۵

یکرمی ایکینچی سنہ

نومرو ۲۱۹-۱ کانون ثانی ۹۲۷

عقل سليم

— کچن نسخه لرن مابعد —

راهب سرله

باخود مستبدلر اللهلرندن قورقماق شويله دورسون تبعه ليله كوروله جك ايشلري ، بونلره ويريله جك حسابلري اولماقدنسه ، هيچ بر شيئه مخالفت ايتمين بوغير مرئي حاكمه وياخود ير يوزينك خداوندلريله دائما اويوشان راهبلره ويريله جك حسابلري اولمالريني ترجيح ايدرلر : ياسه دوشن اقوام ، رئيسلرينك حقوق الهيهلريني سوراستعمال تسميه ايدوبيلرلر . انسانلر ، اوزرلرينه پك وارلديغي زمان ، غليانه كليرلر ؛ واوزمان مستبدك حقوق الهيهسي ، تبعه نك حقوق طبيعيه سنه ترك موقع ايتمهيه ، منقاد اولمايه مجبور اولور .

التهلر انسانلردن ده اوجوز صاتون آلنير . قراللر ، فعللرينك حسابني يالكيز اللهه ويرمك مجبوريتنده درلر ، راهبلر ايسه عمللرينك حسابني يالكيز كندى كنديلرينه ويرمهيه مجبور درلر : هرايكي طرفده ، ظن اولوبيليركه ارضك مساحه كارلغندن زياده سمانك مساحه كارلغندن اميندرلر . آزمصر فله تسكين وتطمين اولونان الهلرك حكملرندن قورتولماق ، صبرلري دوكنمش انسانلرك حكمندن قورتولماقدن ده اها قولاي در .

« حكمدارلردن بر كيزلي قدرتك قورقوسنى قالديرير سه كز اولنرك طاشقينقلرينه قارشى هانكي كم ، هانكي ديزكين قالير ؟ » دييورلر . سويلهرك حكمران اولماي اوكرنسينلر ؛ عادل اولماي ، اقوامك حقوقنه رعايت ايتمهيه ، عظمت وشوكتلريني كنديلرينه مديون اولدقلري ملتلك نعمتلريني تقدير ايتمهيه اوكرنسينلر ؛ انسانلردن قورقماي ، انصاف وحقانيت قانوننه منقاد اولماي اوكرنسينلر ؛ هيچ بر كيمسه حقانيت قانونلرينك حدوديني ، بلا تهلكه ، تجاوز ايدمه سين ؛ . بو قانونلر ، قويه ، ضعيفه ، بيوكلره ، كوچوكلره ، حكمدارلره و تبعهيه متساويا حاكم اولسون . الهلر قورقوسى ، دين ، آخرتك

دهشتلري : حكمدارلرك آزين احتراصلرينه قارشى قونيلان مابعدالطبيعي بندلر ، مابعدالطبيعي مانعلر ايشته بونلردر ! بو مانعلر كافيميدرلر ؛ مسئله يي حل ايتمك تجريبه عاندر . مستبدلرك بد خواهلقلرينه قارشى ديني چيقارماق .. مهم ، غير محقق ، آكلاشيلاما ز نظريه لرك ، حكمدارلرده كوندن كونه هر شينك تحكيم ايتديكي تمايللردن ده اها مؤثر ، ده اها زياده ذى قدرت اولمالريني ايسته مكدور .

مبحث 133 — دين بولتيقه ايجوره مشوم در ؛ دين .. اربز ، فاسوس مستبدلر در در مستكره و بربخت بعه دره غيرى برشي وجوده كتير مز .

دينك بولتيقه به عظيم فائده لري زده لايقتطع ثنا اولونور ؛ فقط بر آز دوشونولور سه قولايجه تسليم اولونور ، كه ديني فكرلر ، ديني اجتهادلر هم تبعه يي هم حكمدارلري كورلشديرير و نه حقيقي وظيفه لري ، نه حقيقي منفعللري حقنده بونلري اصلا تنوير ايتمز . دين اكثريا ، اوتانماز ، اخلاقسز وهرشي كنديلريني مقاصد سفياه سنه توفيق حركت ايتمهيه مجبور ايدن اسيرلر طرفندن متبوع ومطاع مستبدلر وجوده كتير ير .

اداره نك [Administration ك] حقيقي پرنسيپلريني حيات اجتماعي نك هدف و حقوقى ، انسانلرك حقيقي منفعللريني وبونلري بكديكرينه ربطايدن وظائفى دوشومنه . مش ياخود بيلمه مش اولدقلردن حكمدارلر هر مملكته حيا سز مطلق العنان ، فساد الاخلاق وبونلرك تبعه لري ايسه مستكره بدبخت وبدخواه اولمشلردر . بومهم موضوعلري تدقيق ايتمك اهمانندن قورتولمق ايجون در ، كه شيمدى به قادار برشيئه چاره ساز اولماق شويله دورسون نوع بشر ك بلالريني چوغا لمتقندن كنديسى ايجون اك زياده نافع شيلردن انسانيتي انحراف ايتدير مكدن باشقا بر شي يپاماش اولان خبال خاملره مراجعت ايدلمش ، بومراجعه مجبوريت وار اعتقادنده بولونولمشدر .

دنياده بر چوق ملتلك اداره ايدله لرنده كي حقسز وظالمانه طرز ، يالكيز آخرت قورقوسنك حصوله كتيرديكي تاثيرك فقداننه دكل ، عرق بشر ك حاليله علاقه دار بر قدرت فاطره نك عدم موجوديته ده

اك قوتلى، اك بدىيى دليللردن برىنى تشكىل ايتىزمى ؟
اكر اى بر الله موجود اولسه يدى ، انسانلرك پك
چوغنى بو جياتده غريب بر صورتده اھمال ايتديكنه
انسان قاتل اولماق مجبوريتنده بولونمازمى ايدى . ظن
اولونور، كه الله ، انسانلرى ، ير يوزنده كي و كيللرينك
احتراسانه بازيجه اولماق ايجون ياراتمش در .

مبحث 134 خريستيانلره، هر ديسه كېي، اك زياده استناد
تاهى اولديغى استبدالى وعيد ايرك انتشار ايتمش در .

تاريخ بر آر دقتله اوقوناچاق اولورسه كورولور كه
بدايتده منزل اولان خريستيانلق اوروپانك وحشى وحر
قوملرى ايجنه ، بونلرك رئيسلرينه دينى پره نسيپلرينك
ده سيوتيزمه مساعد اولديغى والرينه بر حاكميت مطلقه
ويرديكنى كوسته ررك، نفوذ ايتمش در .

بونك نتيجه سى اولاراق در، كه خريستيانلغك بدايت
انتشارنده ، باربار حكمدارلرك شايان حيرت بر استعجال
ايله تبديل دين ايتديكلرينى يعنى حرصلرينه پك اويغون
بر سيستمى بلا تدقيق قبول وتبه لرينك ده بودينه كيرمه لرى
ايجون هر واسطه يه مراجعت ، هر تشبى اجرا ايتديكلرينى
كورور . بودينك ائمه سنك اوزماندن برى اسيرانه، ذيلانه
پره نسيپلرندن انحراف ايتمه لرى شونندن در، كه اللهك
مرخصلرينك سيرتلى اوزه رينه ، نظريه ، انجاق بونلرك
منافع ماديه لرينه توافق ايتديكى وقت اجراى تاثير ايدر .
خريستيانلق ، انسانلره كچمش عصر لرجه مجهول بر
سعادت كتيرمش اولماقلا اقتضار ايدر . تهوت دوغرودر .
يونانى لرجه مستبدلرك يا خود حقوق وطن غاصبلرينك
مقوقو الهه لرلى اصلا طنائيش ، بيلمش دكللردى !
باغانيزم دورنده كنديسى نهب و تخريب ايدن وحشى بر
حيوانه (يعنى مستبد و ظالم بر حكمداره) قارشى مدافعه
نفسده ده بولونماي اللهك منع ايتمه سنى هيچ كيمسه نك
حوصله سى آلامشى . خريستيان لرك دينى، مستبدلرى
امنيت آلتنه آلمايى تأمل واقوامك مستبدلره قارشى
نفسلرينى مشروع مدافعه ده بولونماق دن صرف نظر ايتمه لرى
لازم كلديكى پره نسيپ اولاراق وضع ايتدى . بو وجهله
خريستيان ملت طريقتك ايلك قانونندن، انسانك فالغه قارشى

مقاومت و كنديسى اتلافه تصدى ايدنى سلاح دن تجريد ايتمه سنى
ايسته ين ايلك قانون طبيعتدن محروم درلر ! اكر كليسا
اركانى ، الله داعيه سى ايجون اقوامك عصيان ايتمه لرينه
اكثريا مساعد اولمشلر ايسه ده ، پك شائى فناقلره ،
معلوم و مسلم مظلومه قارشى قيام وعصيان ايتمه لرينه اصلا
مساعد اولما مشلردر . انسانلرك روحلرينى باغلاماق ايجون
قوللاندقلى زنجيرلر الله دن كلشدر . نه ايجون محمدى
هر طرفده اسيردر ؟ چونكه پيغمبرى ، كنديسندن اول
موسى نك ياشمش اولديغى وجهله ، محمدى يى ، الوهيت
نامنه ، بيوندورغ آلتنه آلمشدر . دنيانك هر
طرفده كورسپورز، كه ايلك واضع قانونلر ، كنديلرينه
بعضى قانونلر ويرديكلرى وحشى اقوامك ايلك حكمدارلرى
ايلك راهبرى اولمشلردر .

دين ، حكمدارلرى ملت لرينك باشلى اوزه رينه
اوپورتماق واقوامى يد كيف وهوالرينه تسليم ايتك
ايجون تصور اولونمش كورونور . قوملر دنيا ده پك زياده
بدبخت بولوندىلرى زمان غضب الهى ايله تهديد ايديله رك
صوصدورولورلر ؛ درد لرينك حقيقى سببلرينى كورمك دن
وطيعتلك كنديلرينه ويرديكى دوايى بودردلره قارشى
استعمال دن منع ايتك ايجون اهاليك نظرلرى سمياه عطف
وركز ايتديريلير .

مبحث 135 — دينى بره نسيپلرك بظان هدى حكمدار
لرك استبدال رينى تأييد وملتملى بونلره قربانه ايتك در .
كره ارضك حقيقى وطنلرى اولماديغى، بوحياتك بر
كچيددن عبارت اولديغى ، بو دنيا ده مسعود اولماق ايجون
يارا تيلمش اولما ديقلى ، حكمدارلرى قدرت ونفوذ لرلى
الله دن آلدېغى ونفوذ و قدرتى سوء استعمال لرينك حسابى
آنجاق الله و يرمه يه مجبور اولدوقلى بونلره مقاومت
ايتمه نك اصلا جائز اولما ديغى الخ، انسانلره تكرار ايديله
ايديله حكمدارلرك سوء احوالى واقوامك فلا ستلرى
تأييد اولونماق نتيجه سىنه واريلدى ؛ ملتلك منافعى ،
رئيسلرينه آلاچقه قربان ايديلدى . دينى نص لوپ رنسيپلر
نه قدار چوق نظر تدقيقه آلييرسه او نسبتده انسان قانع
اولور، كه بونصلرك ، بوپره نسيپلرك يكانه هدى جمعيت لره

بوسه قوطوسی :

ارضرومه حسن تحسین بکه :
(نفس) لر دیکه مکدن غنا کلشدر . رضا توفیق و توفادی
زاده شکیب بکارک نفس لردن صوکره قارلره نفس بکندیرمک
هیچ برعزک لندن کلیور و هپ نفسلر عینی شیئی تکراره
منجر اولیور .

بنده در عشقمک دارالفنونی
مصراعکز کوزلدر .

کوکلدر محبت دارالفنونی

دینلشمش اولسه ده جعیتلی اولوردی ظن ایدیورم .

§ طوبالی قائممقامی فرید بکه :

Volney ك خرابه لردن کنیش برزمانده بحث ایدیلجک .
آبونه لره تشکر .

§ ازمیرده خ . خسرو بکه :

مکتوبکزی ومنظومه کزی آلدق . محبتکزه تشکرلر .

§ عشاقده پوکار باشلی رشدی بکه :

217 نومردن اعتباراً آبونه قید ایتدک . اجتهاد سزک
کی صمیمی ومنور کنجدرکدر . (طاغیر) ده کلدی . یالکیز
طاغیر دیدکدن صکره (سن) دی یه خطاب ایتک دوغرو دکل .

§ آنقرده تورالدین ابراهیم بکه :

سفلی قوجاقلرده اوپودیغنی بیلمه کزه رغماً سومه کز بوبوک
برمساحه اولور . عشقلمری تمیز شیدلره حصر ایتلیز .
لسان ضرر سز دها کوزل وقوتلی یازاجغکز آکلاشیلیور .

§ ا . حامی بکه :

« حیات یولجیری » ایچون فتور ، عدم دکل امید و غم
ترنم ایتکزی ایستز .

§ آنقرده منیر وصفی بکه :

حکایه کزی درجه معالاسف حجمز مساعد دکل دها
طوبلو واوزلو یازمالیسکز .

§ امین اکرم بکه :

سزشمی دها چوق اوقومالیسکز . یازاجغکز بر دوره ده
کله جک .

§ بالیکسرده طورسون بکه مصطفی طوغان بکه :

« صوکسز مایلان عشقمک کوبی کوزلر »

مصراعی کوزلدر . الفت ایدمدیککز غروضی براییکیز .
برده (وفاسزه) آدلی منظومه کزده سزی تسخیر ایدن
کوزلری توصیفکیز روحه مونس کلیور .

« سوکیمک بهامی بر جان اولاجی »

کوزل وشاعرانه بر اعترافدر .

اصلا حرمت ایتکسزین ، مستبدلرک وراهلرک منفعتدر .
صاغیر آلهرلرک عجزینی مسکله مک ایچون ، دین
انسانلری ایناندرمایه موفق اولمشدر ، که سواواتک (اللهک)
غضبلرینی آلولندیرن دائماً ظلملردر ؛ اقوام ، هر لحظه
معروض اولدوقلری فلا کتلردن ، مصیبتلردن دولایی
منحصراً کندی کندیلرینی معاتب طوتارلر . [الله بزى
بو فلا کته چارپدی ، چونکه نماز قیلمایورز ، اوروج
طوتمایورز ، قادیلر آحیق صاحبک کزیورلر . الخ دیرلر]
انتظامی تختل طبیعت ، بعضی کره ضربهلرینی ملتره حس
ایتدیررسه اکثریا دوغروندن دوغرویه سببی فنا اداره لری ،
فنا حکومتلری در . (دوام ایدجک)

اجتماعی نوطه لر :

هر کیجه ، استانبول نه قادیلر ایچور ؟

صلاحیت دار دائره ک و ثائقه و نتیجه تحقیقاتنه نظراً استا
نبولده 12000 (اون ایکی بیک) میخانه واردر . بومیخانه لرده
وعلی العموم مشروبات کتولیه استهلاک ایدیلن یرلرده هر کیجه
110 000 لیرا ایچکی باره سی و یر بلکده در ؛ یوز اون بیک لیرا !
(آطنه) ایسه هر کیجه 6000 لیرا قراق و دیگر مسکرات
یا قاقاده در . بورقلردن وبوموقعن چیقار یلاسانی نئی ایتدیکمز
شی (هلال احضر) ه بر وثیقه ، بر مسند و یرمک دکلدر ،
شکر اوزهرینه موضوع رسمک قسماً اولسون قالدیرلوب راقی
استهلاکی اوزرینه قونولاسنی در پیش ایتکدر . بو ، عرق اندیشه سی در ؛
عرق ک سلامتی و بقاسی اندیشه سیدر .

قادیلرک صاچ کسمه موده سی

بر آلمان غرتنه سننده ، بر آلمان فیزیولوژیست « قادیلر
ارککلر کی صاچلرینی کسمه یه دوام ایتدکاری تقدیرده بر
قاچ بطن صوکره قادیلرده صقال و بیق ظهور ایدجکی » فکری
در میان ایتکده در ؛ بونی سویله ین تام بر علم ، آدای اولدنی ایچون
موده ک نه یان بر سرایت ذهنیه موضوعی تشکیل ایتدیکی
قولای آکلاشیلیز . آلمان مدقنک شو مطالعه سی ، صاچلرینی
اوزاتاق عادات ملیه لردن اولان چینلی ارککلرده صاقل
و بیق قیللرینک ضومره اوغراماسنک حکمتی بزه تنویر ایتکده در .
Vos cheveux longs vous font un manteau
de soleil.

یعنی « اوزون صاچلرکیز سزه کونشدن بر مانتو یاپور »
دیین شاعر . آراتی بویه دلبر بر تصویر و تصورن محروم در .
دوش نازکده طاشوب طالع لانا ن حوی روان
کلشن حسنکی ایلر کیجه وقتی اسقا
بدیعه سی برمدت موضوعسز قالاچاق چوق یازیق !